

starali się wykorzystać okazję do tego, by lepiej poznać swoich odbiorców. W tym celu zbierano dane kontaktowe (dobrowolnie) od uczestników, ale również włączali się w konwersacje z publicznością podczas przerw między występami. Struktura programu wydarzenia sugeruje dodatkowo, że organizator jest świadomy zróżnicowanych potrzeb i motywacji (które mogą być zdeterminowane różnymi cechami odbiorców, jak np. wiekiem). W tym miejscu można by zasugerować bardziej aktywne próby zbierania informacji o odbiorcach, ale także wykorzystanie narzędzi do monitorowania efektów działań promocyjnych. Najwięcej uwag można mieć do obiektu promocji ponieważ – jak zauważono – nie można wskazać jednoznacznie na obszary kultury polskiej, które były obiektem promocji. Pewne odwołania do wytworów i twórców kultury polskiej pojawiały się w wypowiedziach gości i artystów, jednakże w żaden sposób nie prezentowano bezpośrednio dzieł czy twórców jako „produktów” kultury. W jednym z występów scenicznych pojawił się wiersz Juliana Tuwima „Lokomotywa”, raczej jako przykład jak trudny jest język polski z perspektywy niemieckiego użytkownika. Niemniej, jego prezentacja również w języku niemieckim może spełniać pewne kryteria promocji kultury polskiej za granicą. Pojawiły się odniesienia do autorek tekstów piosenek: Agnieszki Osieckiej czy Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej, ale wyłącznie w formie zapowiedzi wykonywanego utworu, bez kontekstu czy dodatkowego przekazu promocyjnego. Wspomniane odniesienia miały charakter zarówno ogólnonarodowy, jak i lokalny (stroje i tańce ludowe). W przerwach pojawiała się polska muzyka popularna, ale również bez zapowiedzi, co świadczy o tym, że miała być raczej elementem umilającym spędzony na wydarzeniu czas niż elementem podlegającym promocji. Mocną stroną wydarzenia był z pewnością wybór kanałów komunikacji. W celu rozpowszechniania informacji o wydarzeniu wykorzystano wszystkie dostępne kanały i środki: strony internetowe organizacji i instytucji miejskich, e-mail, media społecznościowe. Przygotowano materiały drukowane: plakaty, ulotki. Zadbano również o patronat medialny.

Multimedialna instalacja Mikołaja Baliszewskiego „The romantic”

Wydarzenie poddane obserwacji, tj. wernisaż multimedialnej instalacji Mikołaja Baliszewskiego „The Romantic”, zaplanowano na godz. 19:00, jednak rozpoczęło się ono dopiero o godz. 19:25 po przyjeździe Barbary Schabowskiej, dyrektor Instytutu Adama Mickiewicza. Projekt był częścią obchodów Roku Romantyzmu Polskiego i został zrealizowany we współpracy Instytutu

Adama Mickiewicza i Instytutu Polskiego w Paryżu oraz Instytutu Polskiego w Berlinie. Był współfinansowany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP. Wydarzenie było objęte patronatem Prezydenta RP Andrzeja Dudy. Wernisaż odbył się w Instytucie Polskim w Berlinie przy Burgstrasse 27, w centrum dzielnicy Mitte.

9. Plan Berlina (dzielnica Mitte i okolice)

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem Google Map.

10. Instytut Polski w Berlinie, Burgstrasse 27, Berlin

Fot. Andrzej Dąbrowski

11. Widok z ulicy przed budynkiem Instytutu Polskiego na rzekę Sprewę, Wyspę Muzeów i Alte Nationalgalerie

Fot. Andrzej Dąbrowski

12. Katedra Berlińska (oficjalna nazwa niem.: Oberpfarr- und Domkirche zu Berlin)

Fot. Andrzej Dąbrowski

Instytut mieści się nieopodal berlińskiej Wyspy Muzeów, na której znajdują się: Stare Muzeum (Altes Museum), Nowe Muzeum (Neues Museum), Stara Galeria Narodowa (Alte Nationalgalerie), Muzeum Bodego (Bode-Museum), Muzeum Pergamońskie (Pergamonmuseum). Wychodząc z Instytutu na wprost, po drugiej stronie rzeki Sprewy, można zobaczyć Starą Galeria Narodową (Alte Nationalgalerie).

Na Wyspie Muzeów znajduje się również ewangelicka Katedra Berlińska (Berliner Dom), którą wyraźnie widać z okien Instytutu.

Siedziba Instytutu Polskiego w Berlinie sąsiaduje z księgarnią specjalizującą się w publikacjach związanych ze sztuką, teorią i historią sztuki, architekturą, sztuką użytkową, designem, modą, fotografią, filmem (Buchhandlung Walther König) oraz z Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu Humboldtów (Theologische Fakultät – Humboldt-Universität zu Berlin).

Wydarzenie miało swoją agendę, z którą uczestnicy spotkania mogli się zapoznać:

- 1)** Otwarcie spotkania i krótkie powitanie (w j. niemieckim i j. polskim).
- 2)** Recytacja utworu „Romantyczność” przez Anette Daugardt (w j. niemieckim).
- 3)** Głos konsula RP Marcina Króla (ten punkt programu się nie odbył).
- 4)** Przemówienie Marzeny Kępowicz, dyrektor Instytutu Polskiego w Berlinie.
- 5)** Przemówienie Barbary Schabowskiej, dyrektor Instytutu Adama Mickiewicza.
- 6)** Przemówienie dra Mikołaja Baliszewskiego, kuratora wydarzenia.
- 7)** Recytacja wierszy „Do samotności” i „Stępy Akermańskie”.
- 8)** Uruchomienie Instalacji.
- 9)** Poczęstunek.
- 10)** Koncert wiolonczelowy Dobrawy Czocher.

Wernisaż zaplanowano na godzinę 19:00. Spotkanie rozpoczęło się z 20-minutowym opóźnieniem.

Wernisaż rozpoczął się krótkim powitaniem i zaprezentowaniem programu. Otwarcie instalacji towarzyszyła recytacja utworów poetyckich Adama Mickiewicza (w tłumaczeniu niemieckim) oraz krótki koncert Dobrawy Czocher. Jak przypomniała dyrektor Instytutu Polskiego w Berlinie w trakcie swojego przemówienia, zorganizowanie wydarzenia poświęconego twórczości Adama Mickiewicza ma swoje uzasadnienie: “(...) rok 2022 został przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ogłoszony Rokiem Romantyzmu Polskiego”. Główna część wernisażu rozpoczęła się od artystycznego

13. Organizatorzy i goście oczekujący na dyrektor Instytutu Adama Mickiewicza i otwarcie spotkania

Fot. Andrzej Dąbrowski

14. Anette Daugardt recytuje „Romantyczność” A. Mickiewicza
Fot. Andrzej Dąbrowski

ROMANTIC

So hör doch, Mädchen!
-Sie will nicht hören-
Hellichter Tag ist's! Mitten im Städtchen!
Kein Mensch ist hier, ich kann's beschwören.
Was greifst du denn ständig um dich?
Wen rufst du, wen hegrüßt du, sprich!
-Sie will nicht hören. -

Mai starrt sie in großer Pein
Vor sich hin wie toter Stein,
Mal läßt sie die Augen schweifen,
Mal bricht sie in Tränen aus;
Scheint was zu halten, was zu greifen;
Weint -und lacht geradheraus.

»Bist du's, Jasieńko, jetzt, zur Nacht?
Ach, er liebt mich noch im Tod!

ROMANTYCZNOŚĆ

Słuchaj, dziewczeczko!
-Ona nie słucha-
To dzień biały! to miasteczko!
Przy tobie nie ma żywego ducha.
Co tam wkoło siebie chwytasz?
Kogo wołasz, z kim się witasz?
-Ona nie słucha. -

To jak martwa opoka
Nie zwróci w stronę oka,
To strzela wkoło oczyma,
To się łzami zaleje;
Coś niby chwyta, coś niby trzyma;
Rozplacze się i zaśmieje.

„Tyżeś to w nocy? to ty, Jasieńku!
Ach! i po śmierci kocha!

Komm hierher, hierher, doch ganz sacht,
Sonst hört's Stiefmutter, die's uns verbot!

Soll sie doch, kann nichts dagegen haben,
Liegst ja längst im Grab!
Wärst gestorben? Ach, ich fürchte mich...
Nein, Jasieńko tut mir nichts zuleid!

Ach, er ist es! Deine Augen, dein Gesicht!
Und dein weißes Kleid!

Und du selbst so weiß wie Leinen,
Kalt, wie kalt die Hände sind!
Leg sie mir ans Herz geschwind,
Drück mich, deinen Mund auf meinen!

Ach, wie kalt muß es im Grab doch sein!
Du bist tot? Zwei Jahre schon ist's her!
Nimm mich mit hinunter, ich bin dein,
Ich mag die Welt nicht mehr.

Mir geht's schlecht bei schlechten Leuten:
Wein' ich, wissen sie nur Hohn,
Red' ich, können sie's nicht deuten,
Seh' ich, sehn sie nichts davon!

Komm bei Tag!... Nein, wenn im Traum ich glüh"! Doch...
ich halt' dich ja in meinen Armen!
Wohin willst du, Jaś? Erbarmen!
's ist zu früh, noch viel zu früh!

Gott! Schon meldet sich der Hahn,
Schon ist's Morgenrot zu sehn.
Jaś, wo bist du? Bleib doch stehn!
Elend bin ich dran!«

Und so kost das Mädchen mit dem Trauten,
Lauft i hm nach, schreit, stürzt sogar;
Dieser Sturz mit all den Schmerzenslauten
Sammelt eine Menschenschar.

Tutaj, tutaj, pomalerku,
Czasem usłyszysz macocha!

Niech sobie słyszy, już nie ma ciebie!
Już po twoim pogrzebie!
Ty już umarłeś? Ach! ja się boję!
Czego się boję mego Jasieńka?

Ach, to on! lica twoje, oczki twoje!
Twoja biała sukienka!

I sam ty biały jak chusta,
Zimny, jakie zimne dłonie!
Tutaj połóż, tu na łonie,
Przyciśnij mnie, do ust usta!

Ach, jak tam zimno musi być w grobie!
Umarłeś! tak, dwa lata!
Weź mię, ja umrę przy tobie,
Nie lubię świata.

Żle mnie w złych ludzi tłumie,
Płaczę, a oni szydą;
Mówię, nikt nie rozumie;
Widzę, oni nie widzą!

Śród dnia przyjdź kiedy... To może we śnie?
Nie, nie... trzymam ciebie w rękę.
Gdzie znikasz, gdzie, mój Jasieńku!
Jeszcze wcześniej, jeszcze wcześniej!

Mój Boże! kur się odzywa,
Zorza błyska w okienku.
Gdzie znikłeś? ach! stój, Jasieńku!
Ja nieszczęśliwa”.

Tak się dziewczyna z kochankiem pieści,
Bieży za nim, krzyczy, pada;
Na ten upadek, na głos boleści
Skupia się ludzi gromada.

»Sprecht Gebete!« - schrein die braven Leute -»Jasios
Seele muß hier sein;
Jasio fand sich bei Karusia ein,
Liebt die Armste wohl noch heute!«

Ich hör's auch und glaub' es auch,
Weine, bete, wie's der Brauch.
»So hör doch, Mädchen!« ruft von der Straße
Ein Greis - dem Volke zur Lehr':
»Traut meinem Auge und me i nem Glase,
Ich seh' hier nichts ringsumher.

Geister sind Pöbels Kneipengeschöpfe,
In Unsinnsschmieden gebraut.
's Müdchen verwirrt doch nur eure Köpfe,
Vernunft verhóhnt man hier laut.«

»Dies Mädchen fühlt doch«, antwort' ich i hm schlicht,
»Und's Volk glaubt tief, in festen Gleisen; Gefühl und
Glaube ist's, was z u mir spricht,
Viel mehr als Glas und Aug' des Weisen.

Du bist nur toter Wahrheiten Erkunder:
Du sicht die Welt im Staub, spahst sternenwärts;
Kennst nicht des Lebens Wahrheit, siehst kein Wunder!
Hab Herz und schau ins Herts!«

Hans-Peter Hoelscher-Obermaier

„Mówcie pacierze! - krzyczy prostota -
Tu jego dusza być musi.
Jasio być musi przy swej Karusi,
On ją kochał za żywota!”

I ja to słyszę, i ja tak wierzę,
Płaczę i mówię pacierze.
„Słuchaj, dziewczeczko!” - krzyknie śród zgiełku
Starzec, i na lud zawoła:
„Ufajcie memu oku i szkiełku,
Nic tu nie widzę dokoła.

Duchy karczemnej tworem gawiedzi,
W głupstwa wywarzone kuźni.
Dziewczyna duby smalone bredzi,
A gmin rozumowi bluźni”.

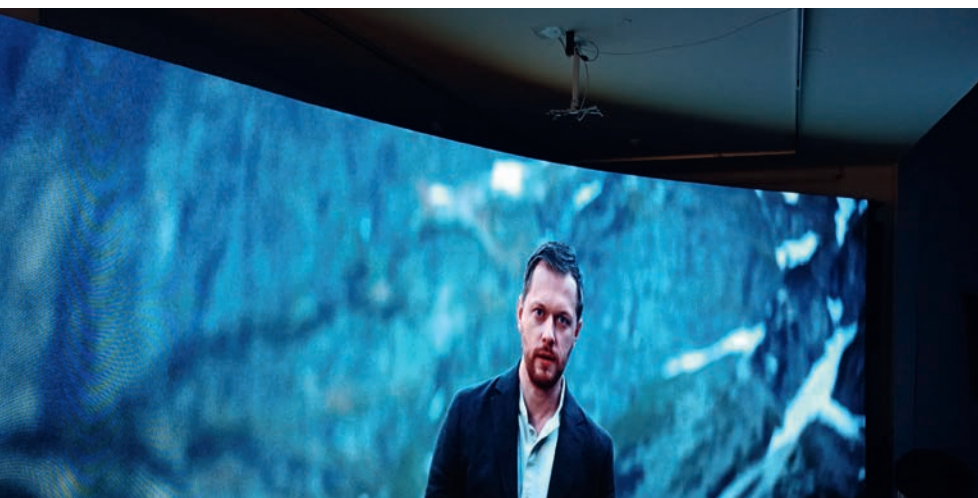
„Dziewczyna czuje, - odpowiadam skromnie -
A gawiedź wierzy głęboko;
Czucie i wiara silniej mówi do mnie
Niż mędrca szkiełko i oko.

Martwe znasz prawdy, nieznane dla ludu,
Widzisz świat w proszku, w każdej gwiazd iskierce.
Nie znasz prawd żywych, nie obaczysz cudu!
Miej serce i patrzaj w serce!”

odczytania przez aktorkę Anette Daugardt literackiego *credo* romantyzmu – wiersza „Romantyczność” Adama Mickiewicza.

Centralnym punktem wieczoru było otwarcie instalacji multimedialnej „The Romantic”. Jej kurator, dr Mikołaj Baliszewski, to z wykształcenia archeolog, były aktywista miejski, wieloletni pracownik Biblioteki Narodowej, historyk sztuki.

Nagranie do instalacji „The Romantic” zostało zrealizowane w Tatrach nad Morskim Okiem. Wiersz „Romantyczność” w języku niemieckim recytuje francusko-polski aktor Philippe Tłokiński. Muzykę do instalacji skomponowała Dobrawa Czocher. Ideą, która przyświeca temu projektowi, jest wprowadzenie za pomocą wideoprezentacji do przestrzeni miejskiej Berlina ważnego dla kultury polskiej dzieła, wraz z innymi polskimi akcentami

15. Instalacja multimedialna „The Romantic”.

Fot. Andrzej Dąbrowski

(Morskie Oko, największe i najpiękniejsze tatrzańskie jezioro polodowcowe, dobrze znane i chętnie odwiedzane przez Polaków).

Uzupełnieniem wydarzenia był wydany przez Instytut Adama Mickiewicza w 2022 roku tomik wierszy „the Romantic”, z trzema utworami Adama Mickiewicza: „Romantyczność”, „Do samotności” i „Stepy Akermarskie”, w tłumaczeniu na język niemiecki i język angielski. W publikacji znajdują się dwa wprowadzenia: autorstwa Barbary Schabowskiej oraz dra Mikołaja Baliszewskiego (w wersji niemieckiej i angielskiej) oraz krótki esej Dariusza Skórczewskiego, prof. KUL (Katedra Teorii i Antropologii Literatury, Instytut Literaturoznawstwa), „Mickiewicz and Romanticism”.

16. The Romantic, Adam-Mickiewicz-Institut, Warszawa 2022.

Fot. Andrzej Dąbrowski

17. Dobrawa Czocher

Fot. Andrzej Dąbrowski

Spotkanie uświetnił koncert wiolonczelowy w wykonaniu Dobrawy Czocher.

18. Dyrektor IP w Berlinie,
Marzena Kępowicz
Fot. Andrzej Dąbrowski

19. Kurator wydarzenia,
dr Mikołaj Baliszewski
Fot. Andrzej Dąbrowski

Wernisażowi towarzyszył również wytworny poczęstunek, który odbył się w odpowiednio przygotowanej do tego sali.

Główny organizator wydarzenia to Instytut Adama Mickiewicza we współpracy z Instytutem Polskim w Paryżu i Instytutem Polskim w Berlinie. W spotkaniu wzięło udział ok. 50 uczestników, w tym osoby odpowiedzialne za wydarzenie, tj. Marzena Kępowicz, dyrektor Instytutu Polskiego w Berlinie, Barbara Schabowska, dyrektor Instytutu Adama Mickiewicza, Weronika Elertowska, menadżer projektu i jej współpracownicy, Dawid Dziedziczak oraz Agnieszka Ryszka, dr Mikołaj Baliszewski, kurator wydarzenia. W wernisażu uczestniczyła Anita Baranowska-Koch, zastępca Deutsch-Polnische Gesellschaft Berlin, Olivia Nickel, żona byłego ambasadora Niemiec w Polsce, Rolfa Nikela, przedstawiciele Ambasady RP w Berlinie. Ponadto obecni byli zaproszeni goście, m.in. zainteresowani i sympatycy IP w Berlinie, głównie przedstawiciele Polonii w Berlinie. Były to głównie osoby w średnim wieku i starsze, zarówno mężczyźni, jak i kobiety. Uczestnicy zasadniczo zachowywali się w sposób naturalny. Oczekując na rozpoczęcie i w trakcie przerw rozmawiali ze sobą swobodnie. Rozmowy odbywały się głównie w języku polskim, słychać było również język niemiecki. Widać było, że wiele osób znało się ze wcześniejszych spotkań. Niektórzy jedynie obserwowali przebieg zdarzenia, zachowując pewien dystans. Uczestnicy dokumentowali przebieg kolejnych etapów

spotkania. Na wydarzeniu byli obecni dziennikarze, w tym zespół TVP Kultura, który przeprowadzał wywiady z organizatorami.

Obszar kultury, którego dotyczyło wydarzenie, to **sztuki wizualne**, przede wszystkim instalacja multimedialna, **poezja** (recytacja utworów Adama Mickiewicza przez aktorkę Anette Daugardt i udostępnienie wybranych utworów Mickiewicza w tomiku „the Romantic”) oraz **muzyka** do instalacji Dobrawy Czocher, a także koncert po instalacji, również w wykonaniu Dobrawy Czocher (artystka wraz z Hanią Rani otrzymała w tym roku nagrodę Opus Classic 2022 w kategorii „Video Clip Of the Year”).

Instalacja multimedialna „The Romantic” miała oficjalną inaugurację w Paryżu 9 września 2023 r. Można ją było oglądać w Galerie Celal w Paryżu w dniach 7–17 września. Wydarzenie to najpierw było promowane na stronach internetowych Instytutu Adama Mickiewicza, następnie działania promocyjne podjął Instytut Polski w Berlinie, który rozsyłał oraz publikował na stronie internetowej i w mediach społecznościowych informacje o wydarzeniu. Ścisłe rzecz biorąc, akcja promocyjna Instytutu Polskiego w Berlinie, zgodnie z tym, czego dowiedziałem się z osobistej korespondencji z osobą odpowiedzialną za promocję, polegała na:

- 1) rozesłaniu newslettera (baza ok. 5 tys. adresów, w tym dziennikarze i prasa) – newsletter wysłany dwa razy;
- 2) wysyłce zaproszeń drogą elektroniczną do ważnych partnerów, oficjeli, przedstawicieli instytutów kultury w Berlinie itp.;
- 3) wysyłce zaproszeń do bezpośrednich partnerów przez pracowników oraz dyrektor IP + networking podczas innych wydarzeń z udziałem IP;
- 4) informacji prasowej;
- 5) opublikowaniu wydarzenia na Facebooku;
- 6) płatnej promocji na Facebooku (trailer 38 sek.);
- 7) wpisie na stronie internetowej IP;
- 8) publikacji postów na Facebooku, Instagramie oraz Twitterze.

Krótką relację z wydarzenia „*The Romantic*” – *wideoinstalacja w Berlinie* można znaleźć na stronach portalu Culture.pl.⁵

Zważywszy na powściągliwą reakcję publiczności i krytyków można zastanawiać się nad trafnością wyboru obiektu promocji, artysty i głównego dzieła. Zwłaszcza biorąc pod uwagę to, jak wielu znanych współczesnych twórców i artystów polskich świadomie nawiązuje do tradycji romantycznej (w literaturze, poezji, muzyce, teatrze lub sztukach plastycznych). Można też zastanawiać się na zasadności wyeksponowania „Romantyczności” Adama Mickiewicza. Utwór ten został opublikowany w tomie „Ballady

⁵ <https://culture.pl/pl/wydarzenie/the-romantic-wideoinstalacja-w-berlinie>, (dostęp: 10.10.2023).

i romanse” w 1822 roku, a rok ten uznaje się za początek polskiego romantyzmu. Czy to jednak wystarczający powód dla eksponowania tego utworu? Polski romantyzm miał też innych przedstawicieli i bogatą spuściznę. Wydaje się, że można było wybrać z niej utwory o bardziej filozoficznym charakterze, z bardziej uniwersalnym przesłaniem (np. coś z poezji C.K. Norwida). Taki zabieg stworzyłby możliwość spotkania niemieckiego romantyzmu, w którym odnajdujemy głębokie rozważania filozoficzne (np. w dziełach Goethego czy Schellinga). Poza tym jednak sam wernisaż został przygotowany starannie.

Uderza zaangażowanie i duże umiejętności organizacyjne pracowników Instytutu Polskiego w Berlinie. Kampania promocyjna została przygotowana w sposób profesjonalny, obejmowała szeroki zakres działań i przyciągnęła wiele osób. Nienagannie przygotowano całe wydarzenie. Zadbano o odpowiednie oświetlenie i nagłośnienie. Wideoinstalację odtworzono bez problemów. Główne działania tego wieczoru były dokumentowane, a osoby zajmujące się tym dyskretnie wykonywały swoje zadanie. Wszystkim obecnym gościom zapewniono poczęstunek, przekąski i napoje. Spotkanie stanowiło dobrą okazję do wymiany poglądów, nawiązania kontaktów.

Za pewnego rodzaju mankament można uznać absencję konsula RP Marcina Króla oraz 20-minutowe spóźnienie dyrektora IAM, głównego organizatora. W innym kraju może nie warto byłoby o tym wspominać, Niemcy słyną jednak z punktualności i mogło być to negatywnie odebrane, zwłaszcza że nie został podany powód spóźnienia. Brak głównych organizatorów, artystów i gości honorowych na poczęstunku również można uznać za uchybienie wizerunkowe. Wszak to dobra okazja, by spotkać się i porozmawiać z szerszym gronem odbiorców, dla których wydarzenie to zostało zorganizowane. Płynące od nich uwagi i oceny na temat wydarzenia to cenne informacje dla organizatorów, które mogą pozwolić zrozumieć, co funkcjonowało dobrze, jakie elementy były wartościowe, a co było niesatysfakcjonujące i co można w przyszłości poprawić.